

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

miši, sirovi pogovori, smrdeče kosti). Na dvajsetih straneh besedila stoji skoro štiridesetkrat beseda «pijan». A čeprav se vsa ta družba vede napol blazno, se človek ne more ubraniti vtisa, da je «daća» naslikana po resnici in da je res moralo biti tako tisto življenje, ki je porajalo uskoke in hajduke.

Slovani so menda precej dovzetni za skrajnosti. Pred leti so listi poročali, da je ruski naturalizem in verzem korenitejši od zapadnega in se ne pomišlja postaviti na oder osebo, opravljajočo telesno potrebo. Mladenović ne zaostaja preveč za tem ruskim okusom. Opravičuje ga nekoliko divja resnoba njegovega dela, ki ga človek bere, kakor bi v kakem pragozdu prisostvoval divjaškimi prizorom prirodnih ljudstev. Zanimiv poskus — toda ali se obnese?

A. Budal.

Ivan S. Šajković: Novi prorok. Stihovi. Helsingfors. 1926. 64 str.

Skoro polovico knjige zavzema obširen uvod «O novom proroku», ki ga je napisal V. de Tillo. V tem uvodu pripoveduje zgovorni tolmač o mistiki, o apokaliptični dobi sedanjosti, o krščanstvu, o veliki tajni križa, o edini rešilni poti iz kaosa dvajsetega veka, o veličini Šajkovićeve pesnitve, o novodobnem herojstvu «Novoga proroka», o novem življenju itd. — skratka že ta uvod ti nadomesti toli povečano pesnitev, ki je prav za prav verzificirana modrost, zelo zgovorna in patetična, toda nepesniška in abstraktna. Takih božanstvenih pesnitev je v prvih letih po vojni kar deževalo v vseh literaturah. Zbujale so vsaj pozornost, dasi več tudi te ne zaslužijo, ker so po večini vsa ta «videnja» zgolj metrična didaktika, ki naj rešuje izgubljene duše. Značilna za tako pesmovanje so premnoga retorična vprašanja, ki so najjasnejši dokaz nepristnosti lirike te vrste. Tudi je večina verzov abstraktnih, razumsko narejenih, skrajno medlih. Pridigar se ne razlikuje dosti od takega «proroka». Ne vem, čemu sploh verzificirati različne teorije in izkustva srednjeveških in novodobnih mistikov. Kako prisiljen, kako lažniv je tak verz!

Drugi del zbirke nosi naslov: «U osvitku». Te pesmi samo potrjujejo sodbo, ki sem jo izrekel o pesniku. Mestoma se mi zazdi, da čitam prvence nadebudnega mladeniča, kakor: «O, sestro zvezdo, što radosno sjajiš, / i mesto svoje vasijsko znaš, / molim te, sestro, odgovor da daš / i malom bratu tajne, da ne tajiš!» itd.

Morda je pisec te zbirke odličen pristaš kake teozofske ali slične družbe in mu je pričujoča knjiga uspešna legitimacija za njegovo tozadevno delovanje.

Miran Jarc.

Stanislav Vinaver: Čuvari sveta. Izdanje C. B. Cvijanovića. Beograd. 1926.

Vinaver je med najmlajšimi znan pisatelj, ki se je že uveljavil s svojimi knjigami, kakor «Varoš zlih volšebnika» (stihi), z zbirko esejev «Gromobran Svemira», «Nemačka u vrenju» itd.

Toda njegova najnovejša knjiga «Čuvari sveta» ne zadovoljuje. So to utrinki brez naslovov, nekake beležke mrkih trenutij iz borbe za spoznanje in razsvetljenje, uporni kriki trpljenja. Toda preveč jasno opaziš, da je tej poeziji kumoval razum in da je bila emocija šele sekundarno gibalo.

Sploh se vobče v slabejših potencah sodobnih pisateljev opaža močna težnja, vsiliti v umetnost umničenja, kar je dokaz šibkosti tvorne sile. Umetnost je vendar popolno nasprotje analizi, razklanosti, abstrakciji. Tam, kjer je Vinaver izrazil doživetje, ki ga je prevzelo ob resničnem dotiku z življenjem, se mu je posrečila res pesem. Toda vse bogatejši so stih, ki spominjajo na paradokse, kakor:

K r o n i k a

Što propušta Bol i Svest
 ne propušta Mutni san ...
 (Još? ... več?) ...
 bruji gorka Vest
 koju ne zna (ne zna?!)
 ... Dan ...

Niso redka tudi epiteta: Simfonija Svéta, Bogovi, Sonata opus 111, Duh, Krug, Sve, Velika Reč itd., ki so slabo znamenje poezije. *Miran Jarc.*

KRONIKA

D O M A Č I P R E G L E D

† **Zofka Kvedrova.** — Slovensko kulturno ženstvo sta v zadnjem času zadela dva težka udarca. V kratkem razdobju nekaj tednov je izgubilo dve svoji najmarkantnejši kulturni zastopnici: pisateljico Zofko Kvedrovo in slikarico Ivano Kobilčevo. Obe sta po svojih zmožnostih in svoji razviti duševnosti visoko nadkriljevali povprečni nivô sodobne slovenske žene.

Po svojem notranjem ustroju pa sta si naravnost živo nasprotje. Ivana Kobilčeva, hči prejšnjih generacij, je notranje uravnovešena, z rahlo francosko skepso, a s pristno slovensko skromnostjo, apolinično mirna in dionizijsko vedra hkratu — Zofka Kvedrova pa, zastopnica ženske generacije ob prelomu stoletja, notranje razgibana, impulzivna, nemirna, s silno željo po aktivnosti, naravnost prototip moderne intelektualne ženske. Vzlic temu pa je obe, zlasti v njuni mladosti, družilo isto nagnenje: obema je bil tesni domači svet preozek, obe je palila želja po notranji samostojnosti, zato sta obe hoteli preizkusiti svoje moči tudi na širokem svetskem torišču. Kobilčeva razstavlja v Franciji, Nemčiji, Italiji, — Kvedrova pa piše razen v svojem materinem tudi v nemškem, češkem, srbohrvatskem jeziku.

Za to prizadevanje je zlasti Ivana Kobilčeva našla v tujini več razumevanja in priznanja, nego ga ji je mogla nuditi domovina.

*

V preteklem stoletju se je udejstvovala slovenska žena v domači literaturi, ki je bila vedno siromašna na samoniklih ženskih talentih, predvsem kot diletantka. Med prvimi, ki se je posvetila izključno pisateljskemu poklicu, je Zofka Kvedrova.

Rojena v skromnih razmerah (22. aprila 1878. v Ljubljani), z nezadostno šolsko izobrazbo, prične pisateljvati že kot preperosta stenotipistka. Hkratu se oglašča v nji želja po svetu, po razširitvi duševnega obzorja. Odpravi se v tujino, poseča univerzitetna predavanja v Zürichu, Bernu, Pragi, Berlinu. Udejstvuje se kot žurnalistka in pisateljica.

Njena prva knjiga «Misterij žene» (1900) pomenja za tedanji čas pogumno, naravnost predrzno gesto. Knjiga je izraz velike odkritosrčnosti. Nato se poizkusi v dramskem oblikovanju (enodejanke «Ljubezen», 1901), izda knjigo črtič «Odsevi» (1902), «Iz naših krajev» (1903), «Iskre» (1905), socialno dramo «Amerikanci» (1908), roman «Njeno življenje» (1914) in je razen tega stalna sotrudnica «Ljubljanskega Zvona» in «Slovana». V češkem in srbohrvatskem jeziku izda več del, deloma prevodov, deloma originalov (Vlada a Marja, Nada, Povídky, Vesnicke povídky, Slovenske novele, Unuk kraljeviča Marka, Arditi na otoku Krku i. dr.). Vrhu tega ureja od 1917. do 1921. «Ženski svet»